

Miranda Levanat-Peričić
Sukošan

Glagolski vid i ergativna konstrukcija u hindskome jeziku

Hindski jezik pripada skupini jezika u kojoj se javlja specifičan obrazac rascjepa ergativnosti izazvanog glagolskim vidom. Ovaj članak najprije pokušava rasvijetliti vezu ergativnosti i glagolskog vida u hindskome jeziku krećući od pretpostavke da oni predstavljaju nezavisne fenomene koji funkcioniraju na specifičan način u gramatici svakog pojedinog jezika. Namjera je toga otkriti uz koji se glagolski vid vezuje ergativna konstrukcija u gramatici hindskoga jezika.

Premda se u gramatikama i priručnicima hindskoga jezika spominju dvije vrste ergativnih konstrukcija, u drugom dijelu ovog rada postavlja se pitanje jesu li uistinu obje te konstrukcije ergativne, pa se razlika među njima analizira najprije u svjetlu hijerarhije živosti, a zatim hijerarhije prijelaznosti.

Osim što istražuje vezu između ergativnosti i vida u hindskome jeziku, ovaj rad postavlja i pitanje djeluje li u hindskome jeziku više čimbenika rascjepa ergativnosti, te u vezi s tim analizira uloge koje u hindskoj sintaksi igraju semantička priroda imenske fraze i semantička priroda glagola, kao mogući čimbenici rascjepa.

---

1. Uvod

Kada za određeni jezik tvrdimo da pokazuje ergativne karakteristike, to znači da se u tom jeziku na ma kojoj razini, morfološkoj ili sintaktičkoj, subjekt neprijelazne rečenice (S) tretira jednako kao i prijelazni objekt (O), dok se subjekt prijelazne rečenice (A)¹ tretira drukčije. U skladu s tim, jezik nazivamo akuzativnim ako S i A tretira jednako, a O drukčije (Levanat-Peričić 2003: 38).

Kada je riječ o morfološkoj ergativnosti, važno je napomenuti da ergativni mogu biti i oni jezici koji nemaju padežne sustave. To znači da ergativni padežni nastavak prijelaznog subjekta nije nuždan preduvjet ostvarivanja ergativ-

---

1 Za obilježavanje spomenutih imenskih fraza prijelazne i neprijelazne rečenice koristim se simbolima S, A, O u značenju »univerzalnih sintaktičko-semantičkih primitiva« (Dixon 1998: 6) uz pretpostavku da svi jezici imaju na raspolaganju tri primitivne relacije u tradicionalnoj gramatici poznate kao neprijelazni subjekt (S), prijelazni subjekt (A) i direktni objekt (O).

nih odnosa među temeljnim rečeničnim sastavnicama. Postoje i drugi mehanizmi s pomoću kojih se može uspostaviti taj odnos. Tako se uz padežne nastavke, za tu svrhu ergativni jezici mogu koristiti i prepozicijskim česticama, zamjениčkim klitikama na glavnom i/ili pomoćnom glagolu, te poretkom riječi².

Među jezicima svijeta poznat je velik broj onih koji imaju jedan jedinstveni, ili akuzativni, ili ergativni rečenični obrazac. Međutim, čest je slučaj da jezici za određene svrhe udružuju S i A, a za druge S i O. Takvu podjelu na akuzativnu i ergativnu sferu unutar gramatike jednog te istog jezika nazivamo rascjepom ergativnosti (engl. *split ergativity*). Postoji pet temeljnih čimbenika koji mogu izazvati takav rascjep. To su: 1. semantička priroda imenske fraze; 2. vrijeme/vid/način; 3. semantička priroda glagola; 4. gramatički status rečenice; 5. kombinacije među navedenim faktorima (Dixon 1998: 70).

Hindski jezik često se pribraja skupini jezika kod kojih se rascjep ergativnosti vezuje uz glagolski vid (De Lancey 1981: 628; Dixon 1998: 100, 190; Haegge 1995: 51; Kachru 1987: 227; Klaiman 1987: 68; Matasović 2001: 66). Pritom se najčešće, uz hindski jezik, kao primjer jezika u kojima se ergativna rečenična konstrukcija vezuje uz glagolski vid, i to perfektivni, navode još i drevni sumerski jezik, izolirani jezik *burušaski*, zatim pamirski jezici, majanski jezici, te neki iranski jezici (npr. balučski).

Kako doista funkcionira odnos ergativnosti i vida u hindskome jeziku ovdje će se ispitivati na sljedeći način:

1. Polazeći od Comriejeve definicije glagolskog vida kao osobitog načina izražavanja unutarnje vremenske strukture određene situacije (1976: 3), dat će se kratak uvid u fenomen glagolskog vida u hindskom jeziku. Pritom će se temeljnim glagolskim vidovima smatrati perfektiv (svršeni vid), imperfektiv (nesvršeni vid) i perfekt (gotovi vid)³. Razlika među nji-

2 Iako poredak riječi pripada sintaktičkoj, a ne morfološkoj razini, Dixon ga (1998: 39) ubraja među morfološke pokazatelje ergativnosti. Razlikujući morfološku od sintaktičke ergativnosti, on zapravo pravi razliku između ergativnih odnosa koji se ostvaruju na unutarrečeničnoj razini, od ergativnih odnosa koji se uspostavljaju na međurečeničnoj razini (1998: 39). U tom smislu poredak riječi definitivno pripada pokazateljima ergativnosti na unutarrečeničnoj (ovdje *morfološkoj*) razini.

3 Razlozi zbog kojih se hrvatsko gramatičko nazivlje ovdje daje u zagradama, odnosno razlozi zbog kojih ovaj tekst zadržava internacionalizme u funkciji prevladavajućeg nazivlja za glagolski vid, uglavnom su praktične naravi. Najveći nedostatak internacionalizama koji se ovdje spominju mogućnost je miješanja naziva *perfekt* i *perfektiv*, budući da su oblikom slični, a nose posve drukčije gramatičke sadržaje. Međutim, veću bi štetu ovom tekstu nanijela zbrka koju bi mogao izazvati neadekvatan prijevod dviju različitih opozicija *perfektiv:neperfektiv* i *perfektiv:imperfektiv*. Prijevodom na hrvatski jezik obje se opozicije svode na jednu te istu opoziciju *svršeni:nesvršeni vid*. Možda bi se u hrvatskom jeziku distinkcija mogla postići razlikujući opoziciju *svršeni:ne-svršeni vid* od opozicije *svršeni:nesvršeni vid*. Ipak, mala je vjerojatnost da bismo time postigli dovoljan stupanj jasnoće.

Osim toga, kad je u pitanju hindski jezik, treba biti oprezan sa spominjanjem imperfektiva ili nesvršenog vida. U hindskoj gramatici Z. Matišić (1996: 51) nesvršeni vid uopće nije uvršten u kratak popis glagolskih vidova u hindskome jeziku. Ni H. Nespital ne istražuje imperfektiv, već samo perfektiv koji stoji u opoziciji prema neperfektivu. Budući da se ni u ovom tekstu neće posvećivati osobita pažnja imperfektivu ili nesvršenom vidu, neće se ni opozicija *perfektiv:neperfektiv* prevoditi kao opozicija *svršeni:nesvršeni vid*. Naziv *neperfektiv* nije sinonim za

ma može se sažeti ovako: perfektivnim ili svršenim vidom situacija⁴ se sagledava kao jedinstvena cjelina s početkom, sredinom i krajem. Imperfektivni ili nesvršeni vid predstavlja pogled iznutra, iz sredine situacije, dok se perfektom ili gotovim vidom nudi uvid u određenu situaciju tako što ju sagledavamo kroz posljedice.

2. Analizi ergativne rečenične konstrukcije u hindskome jeziku pristupit će se najprije iz perspektive spoznaja o glagolskom vidu, a zatim će se uzeti u obzir i znanstveni pristup koji ergativnost u hindskome razmatra iz perspektive hijerarhije živosti i hijerarhije prijelaznosti.
3. Odredit će se svi čimbenici rascjepa ergativnosti u hindskome jeziku.

1.1. Perfektiv (svršeni vid) u hindskome jeziku

Istražujući glagolski vid u indoarijskim i dravidskim jezicima, H. Nespital utvrdio je da hindski jezik, jednako kao i slavenski jezici, raspolaže mogućnošću izražavanja istog leksičkog značenja s pomoću dvaju različitih leksičko–gramatičkih oblika glagolskog leksema koji se, stoga, ne razlikuju prema svom leksičkom, nego prema gramatičkom značenju (1996(a): 247). Tu razliku odredio je kao opoziciju perfektiv:nepfektiv.

Nespitalova istraživanja perfektivnoga glagolskog vida u hindskome na određen su način izrasla na ranijim pretpostavkama V. Pořizke o tome da su nosioci perfektivnog vida u hindskome jeziku složeni glagoli koji se tvore od osnove danoga glagola (koja je ujedno i jednostavni oblik gerunda) u prvom dijelu i glagola *jānā* (»ići«) u drugom dijelu. Ukratko, odnos hindskoga glagola *marnā* (»umrijeti«) naspram *mar jānā* odrazom je iste vidske opozicije u kojoj se nalaze i hrvatski glagoli *umirati:umrijeti*. Glagolu *jānā* (»ići«) Nespital pribraja još 46 hindskih glagola koji se mogu javiti u drugom dijelu perfektivnoga glagolskog izraza. Produktivniji među njima su: *ānā* (doći), *khānā* (jesti), *calnā* (kretati se), *cuknā* (završiti), *denā* (dati), *rehnā* (živjeti, boraviti, stajati), *lānā* (donijeti), *lenā* (uzeti).

Nas ovdje prvenstveno zanima kako se intenzivi, odnosno složeni glagoli koji su u hindskome jeziku nositeljima perfektivnog (svršenog) glagolskoga vida, ponašaju s obzirom na ergativnu rečeničnu konstrukciju.

Budući da ergativna može biti samo ona rečenica koja je prijelazna, odnosno koja za predikat ima prijelazni glagol, logično bi bilo pretpostaviti da će se perfektivni glagolski izraz naći u ergativnoj rečeničnoj konstrukciji onda kada je prijelazan.

---

nesvršeni vid, a to ne bi bilo jasno kad bismo koristili isključivo hrvatsko nazivlje, pa ćemo stoga zadržati internacionalizam u spomenutom obliku. Naravno, zadržavanje tog internacionalizma povlači za sobom i potrebu zadržavanja opozicijskog naziva *perfektiv*, pa tim slijedom i zadržavanje naziva *perfekt*.

4 *Situacija* se ovdje koristi u značenju koje je Comrie (1976: 13) odredio, tj. kao sveobuhvatni termin za *stanja*, *dogadaje* i *proces*. Stanja su statične, a događaji i procesi dinamične situacije. Događaji su dinamične situacije sagledane perfektivno, tj. kao kompletne cjeline, a procesi dinamične situacije sagledane imperfektivno, tj. iznutra.

Postoje naravno i prijelazni i neprijelazni perfektivni glagolski izrazi. Prijelazni, tj. oni koji se tvore od prijelaznog modifikatora [npr. lenā (uzeti), denā (dati)] bit će otvoreni za tvorbu ergativne konstrukcije, za razliku od perfektivnih glagola, odnosno glagola svršenog vida koji se tvore s pomoću neprijelaznog modifikatora [(npr. ānā (doći), jānā (»ići«))] i ne sudjeluju u tvorbi ergativne konstrukcije.

Neosporno je da u hindskom jeziku postoji rascjep ergativnosti. Ako je ovaj rascjep uvjetovan čimbenikom glagolskog vida, onda to ipak ne može biti perfektivni (svršeni) vid, jer se u hindskom jeziku perfektivni (svršeni) vid izražava posebnom vrstom složenih glagola tzv. intenziva koji se s obzirom na ergativnost ponašaju u skladu s valencijom modifikatora koju preuzima cjelina složenoga glagolskog izraza.

Vidimo dakle da se perfektivni glagoli s obzirom na ergativnost ponašaju jednako kao ostali glagoli u glagolskom sustavu bilo kojeg drugog jezika s rascjepom ergativnosti: ako je glagol prijelazan, tvori ergativnu rečeničnu konstrukciju, ako nije, tvori akuzativnu. Treba napomenuti da prijelaznost nije ipak jedini uvjet pojave ergativne konstrukcije u hindskoj gramatici. Prije nego razmotrimo ostale uvjete, važno je još jednom napomenuti da smo perfektiv (svršeni vid) eliminirali kao mogući čimbenik rascjepa ergativnosti u hindskome jeziku.

1.2. Perfekt (gotovi vid) u hindskome jeziku

Perfekt je glagolski vid koji izražava trajnu relevantnost neke prethodne situacije tako što je sagledava kroz njezine posljedice. Vidsko je obilježje perfekta da spaja dvije vremenske⁵ točke, jednu u kojoj je smješteno vrijeme stanja proizišlog iz neke prethodne situacije i drugu, u kojoj je smješteno vrijeme te prethodne situacije (Comrie 1976: 52). Pritom vremenska točka koja je prethodila određenom stanju u formalnom izrazu perfekta dolazi u prošlom vremenu, dok ona druga vremenska točka koja je posljedica, rezultat te gotove situacije, ne mora biti u prošlom vremenu, nego se može smjestiti i u sadašnjosti i u budućnosti, a može biti i pretpostavljena i vjerojatna i moguća, tj. ta druga vremenska točka ne mora uopće biti precizno locirana u vremenu. Posljedica je toga mogućnost perfekta ili gotovog vida da se javlja u kombinaciji ne samo s glagolskim vremenom nego i s drugim glagolskim kategorijama, npr. s glagolskim načinom.

1.2.1. Perfekt (gotovi vid) uklopljen u glagolsko vrijeme i glagolski način

Krenut ćemo od potrage za formalnim izrazom dvovremenosti da bismo našli oblike perfekta ili gotovog vida, a tek onda vidjeti nose li takvi oblici i značenje koje je za perfekt ili gotovi vid specifično.

5 Ovdje se ne misli na vrijeme u gramatičkom ni u kronološkom smislu, nego na unutarnje (vidsko) vrijeme, vrijeme inherentno glagolskoj situaciji. Kada se govori o dvovremenosti perfekta, misli se zapravo na to da perfekt spaja dva unutarnja vremena, dvije glagolske situacije koje se nalaze u uzročno-posljedičnoj vezi, a da se pritom tim situacijama nužno ne pridaje određena vremenska specifikacija (u kronološkom smislu).

U hindskom jeziku postoje tri glagolska vremena i tri glagolska načina koja se nazivaju »gotovim«, jer se svi tvore uz pomoć gotovog participia.

To su redom:

1. *Gotovo sadašnje vrijeme*⁶ (naziva se još i *Present Perfect*); tvori se od gotovog participia danoga glagola i prezenta pomoćnoga glagola *honā* (biti). Izražava »sadašnje stanje kao rezultat neke gotove radnje ili neke realizirane radnje koje posljedice još traju«.
2. *Gotovo prošlo vrijeme* (naziva se i *pluskvamperfekt*); tvori se od gotovog participia danoga glagola i perfekta pomoćnoga glagola *honā* (biti). Izražava »gotovu prošlu radnju, to jest radnju koja je obavljena, ali su njezine posljedice prisutne u trenutku o kojem se govori«.
3. *Gotovo pripovjedno vrijeme* (obično se naziva *preterit*); tvori se od gotovog participia danoga glagola. Upotrebljava se u »pripovijedanju jednokratnih prošlih događaja«.

Glagolski načini koji se tvore od gotovog participia su:

1. *Gotovi presumptiv* (nazivaju ga i *futur III*); tvori se od gotovog participia i futura glagola *honā* (biti). Njime se izražava »vjerojatno gotova radnja, dakle radnja za koju se pretpostavlja da je obavljena, ali su njezine posljedice prisutne u trenutku o kojem se govori«.
2. *Gotovi konjunktiv* (ili *konjunktiv III*); tvori se od gotovog participia danoga glagola i nesloženog konjunktiva pomoćnoga glagola *honā* (biti). Njime se izražava »pomišljena radnja koje su posljedice prisutne u trenutku o kojemu se govori«.
3. *Gotovi kondicional* (ili *kondicional III*); tvori se od gotovog participia i nesloženog kondicionala pomoćnog glagola *honā* (biti). Njime se izražava »irealna pogodba čije su posljedice prisutne u trenutku o kojem se govori«.

Što je zajedničko ovim trima vremenima i trima načinima?

1) Na morfološkom planu

Svi navedeni oblici dijele isto tvorbeno načelo. Svi se tvore od gotovog participia. Svi, osim gotovog pripovjednog vremena, predstavljaju oblike složene od dva dijela: u prvom dijelu nalazi se gotovi particip danoga glagola, a u drugom dijelu odgovarajući oblik pomoćnoga glagola *honā* (biti).

2) Na semantičkoj razini

Svi, osim gotovog pripovjednog vremena⁷, izražavaju glagolske situacije koje spajaju dvije vremenske točke: jednu koja je prethodila i drugu u kojoj se osje-

6 Kurzivom istaknuto gramatičko nazivlje, kao i navedene definicije preuzeti su iz *Gramatike hindskoga jezika*, Z. Matišić 1996: 54–70

7 Među svim nabrojenim *gotovim* oblicima, ovaj je jedinstven i izdvaja se, najprije tvorbom, a onda i značenjem koje prati tu tvorbu. Tvori se jedino s pomoću gotovog participia; dakle, nije složen od dva dijela kao drugi oblici. Kako na morfološkoj razini nemamo spoj dvaju oblika, tako ni na značenjskoj razini ne možemo iščitati »dovremenost«, toliko tipičnu za perfekt. Jednostavno rečeno, tim oblikom koji je jedan (jednostavan, nesložen) izražava se značenje jednokratnih prošlih događaja.

čaju posljedice te prethodne situacije. Radnja glavnoga glagola koja se izražava gotovim participom, s obzirom na vrijeme, može prethoditi sadašnjem ili prošlom stanju, a s obzirom na glagolski način, može biti vjerojatna, moguća ili neka irealna pogodba. Koje će od tih značenja imati cjelina perifrastičnog oblika, odlučuje oblik pomoćnog glagola »biti« u drugom dijelu; on je dakle nosilac gramatičkog značenja cijelog oblika. Gotovi particip određuje leksičko značenje cijelog iskaza, ali nosi i dio gramatičkog značenja. Taj oblik cjelini ovog složenog izraza daje mogućnost da se protumači kroz uzročno–posljedičnu vezu prethodne radnje i sadašnjeg stanja, tj. on je nosilac perfektivnog značenja cijelog izraza. Ukratko, pomoćni glagol nosi obavijest o vremenu ili načinu, a glavni glagol o vidu i leksičkom značenju. U svim ovim oblicima, druga točka se izmjenjuje s obzirom na vrijeme i način, a prva točka je gramatički uvijek stabilna, to je uvijek particip u istom obliku. Budući da je on nosilac formalnog jedinstva svih navedenih perfektivnih (gotovih) oblika, nazivamo ga participom perfekta ili gotovim participom.

3) Na sintaktičkoj razini

Kad se ovi oblici tvore od prijelaznoga glagola, dolaze u obaveznoj ergativnoj konstrukciji. Uvriježeno je mišljenje da se ergativnost u jezicima koji imaju vidski rascjep vezuje uz perfektivni (svršeni) vid. Međutim, u hindskom se jeziku ergativnost nedvojbeno vezuje uz perfektivni (gotovi) vid, jer se javlja u onim vremenima i načinima koji se tvore od gotovog participa koji je ujedno i formalni oslonac perfekta ili gotovog vida. Doista, mogli bismo se zapitati jesu li ti oblici izrazom perfektivnog ili svršenog vida, ali pitanje izražavaju li ti oblici cjelovitu i zaokruženu radnju potpuno je irelevantno. Perfektivnost, tj. svršenost ne izražava se u perfektivnim (gotovim) oblicima, pa se oni mogu shvatiti kao perfektivni ili neperfektivni. Za njih je bitno da su oni izrazom trajne relevantnosti neke prethodne radnje, te stoga predstavljaju perfekt ili gotovi vid.

Zaključak: Perfekt ili gotovi vid u hindskome se očituje u formalnom jedinstvu perfektivnih oblika koji, vezujući se uz glagolske kategorije vremena i načina, zadržavaju jedinstveni model tvorbe. Ti oblici nosioci su vidskog značenja tipičnog za perfekt ili gotovi vid, a u prijelaznoj rečenici funkcioniraju na specifičan način vezujući se uz ergativnu konstrukciju.

B. Comrie (1976: 107) ovu situaciju povezuje uz trajnu diferencijaciju između aorista bez pomoćnoga glagola i perfekta s pomoćnim glagolom koja postoji u nekim jezicima sjeverne Indije kao što su hindski, urdski i pandapski. On tvrdi da se i aorist i perfekt tvore od participa koji naziva *Past Participle Active*. U aoristu particip dolazi sam, a u perfektu mu se pridružuje pomoćni glagol »biti«.

Prihvatimo li tvrdnju da se ovdje radi o aoristu, a znamo da je aorist perfektivni vid u prošlom vremenu, onda činjenicu da se i za ovaj oblik vezuje ergativna konstrukcija možemo nadopuniti tvrdnjom da se ergativ u hindskome jeziku vezuje uz perfekt i uz perfektiv. Postoje ipak dva razloga da ovaj oblik ne smatramo nositeljem perfektivnog vida. Najprije, gotovo pripovjedno vrijeme u hindskome ne izražava samo aoristno značenje (Matišić 1996: 112), a vidjeli smo i da se perfektivni glagolski vid u hindskome izražava složenim glagolima tipa intenziva.

Sa sigurnošću ipak možemo tvrditi da gotovo pripovjedno vrijeme nije izrazom perfektivnog, odnosno gotovog vida jer ne izražava značenje tipično za perfekt.

2.1. Ergativna konstrukcija u hindskome jeziku

Vidjeli smo da rascjep ergativnosti u hindskom jeziku za posljedicu ima vezivanje ergativne rečenične konstrukcije uz glagolski vid perfekta. Primjeri:⁸

- 1) Gotovo sadašnje vrijeme:

<i>Rām ne</i>	<i>kitāb</i>	<i>paRhī</i>	<i>hai</i>
Ram-ERG	knjiga-0 (f)	čitati –gotovi ptcp, f.	prezent pom. gl. <i>honā</i>
(biti); 3. sg. f. m.			
»Ram je (pro)čitao knjigu.«			

- 2) Gotovo prošlo vrijeme:

<i>Rām ne</i>	<i>kitāb</i>	<i>paRhī</i>	<i>thī</i>
Ram-ERG	knjiga-0 (f)	čitati –gotovi. ptcp, f.	prošlo vr. pom. gl.
<i>honā</i> (biti); sg. f.			
»Ram je bio (pro)čitao knjigu.«			

- 3) Gotovo pripovjedno vrijeme:

<i>Rām ne</i>	<i>kitāb</i>	<i>paRhī</i>	
Ram-ERG	knjiga-0(f.)	čitati – gotovi ptcp, sg. f.	
»Ram pročita knjigu«			

- 4) Gotovi prezumtiv:

<i>Rām ne</i>	<i>kitāb</i>	<i>paRhī</i>	<i>hogī</i>
Ram-ERG	knjiga-0(f.)	čitati –gotovi ptcp, f.	buduće vrijeme od
<i>honā</i> –sg. f.			
»Bit će da je Ram (pro)čitao knjigu.«			

- 5) Gotovi konjunktiv:

<i>Rām ne</i>	<i>kitāb</i>	<i>paRhī</i>	<i>ho</i>
Ram. ERG	knjiga-0(f)	čitati –gotovi ptcp, f.	nesloženi konjunktiv
od <i>honā</i>			
»Ram je možda (pro)čitao knjigu.«			

- 6) Gotovi kondicional:

<i>Rām ne</i>	<i>kitāb</i>	<i>paRhī</i>	<i>hotī, to...</i>
Ram-ERG	knjiga-0(f)	čitati –gotovi ptcp, f.	nesloženi kondicional
od <i>honā</i> čestica			
»Da je Ram (pro)čitao knjigu, onda...«			

8 Iako su svi navedeni primjeri izmišljeni za potrebe ovog teksta, svaki pojedini je gramatički i semantički korektan, te je u skladu s tim i njegova govorna realizacija vjerojatna i moguća. Naravno, prijevod izmišljenog teksta susreće se s istim problemima kakve ima i prijevod realiziranog teksta, a najvažniji je problem nemogućnost prenošenja svih značenjskih nijansi originala. Prijevodom se uvijek ponešto izgubi, ali ponešto i dobije. Glavni je ipak nedostatak ovih rečenica u tome što one nemaju kontekst, a često upravo o kontekstu ovisi značenje. Tako npr. gotovi oblici mogu nositi perfektivno ili neperfektivno značenje, što ovisi samo o kontekstu. U primjeru 3) u prijevodu smo upotrijebili aoristni oblik hrvatskoga glagola. Napominjemo da je to samo jedno od značenja koja taj oblik u hindskom jeziku može nositi. Pored svih nedostataka koje izmišljeni primjeri u odnosu na potvrđene mogu imati, odlučili smo se ipak za izmišljene želeći ilustrirati mogućnost ostvarivanja potpuno istog teksta u svim oblicima gotovih vremena i načina.

2.2. Vrste ergativnih konstrukcija u hindskome

Ergativni pokazatelj u hindskome jeziku je postpozicija *-ne* koja dolazi iza prijelaznog subjekta u kosom padežu, onda kada su zadovoljeni uvjeti prijelaznosti i gotovosti. Direktni se objekt može javiti neobilježen ili obilježen postpozicijom *-ko*. Konstrukcija neobilježenog direktnog objekta naziva se objektom konstrukcijom (primjer 8), dok se ergativna konstrukcija s obilježenim objektom naziva neutralnom konstrukcijom (primjer 9) (Matišić 1996: 131).

U objektnoj konstrukciji glagol se slaže s objektom u rodu i broju, dok se u neutralnoj konstrukciji glagol ne slaže ni s jednom imenskom frazom, nego dolazi u neutralnom obliku za muški rod jednine. Glagol se dakle uvijek slaže s neobilježenom imenskom frazom u rečenici; u neprijelaznoj gotovoj i negotovoj⁹ rečenici sa S, u prijelaznoj negotovoj rečenici sa A, a u prijelaznoj gotovoj rečenici sa O ako je neobilježen. Kada su obilježeni i A i O u prijelaznim gotovim rečenicama, tada nema slaganja i glagol dolazi u neutralnom obliku.

Primjeri:

- 7) objektna konstrukcija (s neživim i neodređenim objektom):

Māi ne kitāb paRhī
ja-ERG knjiga-0 (f) čitati-gotovi ptcp. -f. sg.
»Pročitao (-la) sam knjigu.«

- 8) neutralna konstrukcija (sa živim i određenim objektom):

Māi ne Sitā ko dekhā
ja-ERG Sita-AK vidjeti-gotovi ptcp. - m. sg.
»Vidio (-la) sam Situ.«

2.3. Hijerarhija živosti i razlika objektne i neutralne konstrukcije

M. H. Klaiman (1987: 76) smatra da je izbor između obilježavanja ili neobilježavanja direktnog objekta vezan za hijerarhiju živosti ili agentivnosti¹⁰. Pro-

9 Pojmovi *gotova* i *negotova* rečenica koriste se u značenju rečenica koje imaju predikat u obliku gotovog, odnosno negotovog participa.

10 Semantička priroda imenske fraze jedan je od čestih čimbenika rascjepa ergativnosti (Levnat-Peričić 2003: 46). Međutim, ako u nekom jeziku zamjenice i imenice imaju različit sustav padežnog obilježavanja, onda će zamjenički biti akuzativan, a imenički ergativan, nikad obratno. Ta univerzalija upućuje na činjenicu da postoji određena hijerarhija među vrstama imenskih fraza s obzirom na motiviranost obrazaca rascjepa. Mnogi autori (Silverstein 1976, Comrie 1978, Dixon 1998) tu hijerarhiju objašnjavaju tzv. »hipotezom o prirodnoj agentivnosti«. Prema toj hipotezi za neke je vrste imenskih fraza, a to su uglavnom one koje su sklonije biti kontrolorima radnje, vjerojatnije da se mogu naći u funkciji A (agensa ili vršitelja radnje), dok je za druge prikladnija funkcija O (objekta, odnosno pacijensa ili trpitelja radnje). Dixon (1998: 85) tu situaciju prikazuje u obliku dijagrama:

1. lice zamjenica	2. lice zamjenica	demonstrativi; 3. lice zamjenica	vlastita imena	opće imenice: ljudsko-živo-neživo
----------------------	----------------------	-------------------------------------	----------------	--------------------------------------

Na prikazanom dijagramu 1. lice zamjenica zauzima početnu poziciju, a to znači da je vjerojatnost da se 1. lice nađe u ulozi agensa veća nego za druge vrste imenskih fraza. S druge strane, na samom dnu ljestvice, nalaze se opće imenice za nežive stvari. Stupanj vjerojatnosti

totipski objekt je neživi pacijens, a to je semantička uloga koja nije predviđena za imenske fraze koje su visoko pozicionirane na ljestvici živosti. Manje je vjerojatno da će se u toj ulozi naći živo ljudsko biće nego neživa stvar.

Osim živosti, na obilježavanje objekta utječe i određenost, tako da kombinacija tih dvaju čimbenika daje sljedeće rezultate: neživi objekt s neodređenom referencom obično nije obilježen, ali neživi objekt s određenom referencom biva ponekad obilježen. Objekt koji je neodređeno živo biće može biti obilježen, dok je živi objekt s određenom referencom uvijek obilježen.

	<i>određeni O</i>	neodređeni O
<i>živi O</i>	–najdalje od prototipskog O; –uvijek obilježen sa <i>-ko</i>	–ponekad obilježen
<i>neživi O</i>	–ponekad obilježen	–prototipski O; –nikad nije obilježen sa <i>-ko</i>

Uz pretpostavku da je živost postavljena iznad određenosti, hijerarhiju možemo prikazati na sljedeći način:

živi određeni O > živi neodređeni O > neživi određeni O > neživi neodređeni O

Vjerojatnost pojave *-ko* raste slijeva nadesno, što je na dijagramu prikazano strelicom. Nema ograničenja da se *-ko* javi i uz neživi O kada je on određen ili uz neodređeni O kada je živ. Međutim, nikada se ne javlja uz neživi neodređeni O, a uvijek se javlja uz živi određeni. Može se javiti i u sredini ljestvice, ali uz manju vjerojatnost.

2.4. Je li neutralna konstrukcija uopće ergativna?

Konstrukcija s neobilježenim objektom, odnosno objektna konstrukcija, posve odgovara zahtjevima kanonske ergativne definicije: dok je A obilježen ergativnom postpozicijom, O se javlja neobilježen, tj. u istom obliku kao i S, a glagol se slaže s objektom.

Neutralnu konstrukciju puno je teže uskladiti sa spomenutom definicijom. Mogućnost obilježavanja direktnog objekta u toj konstrukciji predstavlja pojedinost koja potpuno mijenja unutarrečenične odnose. Budući da O više nije obilježen jednako kao i S, umjesto ergativnog, stvara se tripartitni sustav obilježavanja (*A-ne*; *O-ko*; *S-O*). Osim toga, u ovoj se konstrukciji posve dokida slaganje s glagolom. U hindskome se glagol uvijek slaže s neobilježenom imenskom frazom; budući da je u konstrukciji s dvije obilježene imenske fraze izgubljen orijentir za slaganje, glagol dolazi u neutralnom obliku za muški rod jednine.

---

da se nadu u ulozi agensa za njih je minimalan, ali zato postoji velika vjerojatnost da se nadu u ulozi objekta, odnosno pacijensa. Imenske fraze koje su inherentni agensi ne moraju biti obilježene kada se nadu u toj ulozi, dok one kojima ta uloga nije svojstvena, ili im je svojstvena u manjoj mjeri, moraju biti obilježene kada su u ulozi agensa.

Zaključak: U hindskom jeziku rascjep ergativnosti prouzročen glagolskim vidom dijeli sustav na akuzativnu i ergativnu domenu:

VID

<i>ne-perfekt</i>	perfekt
akuzativno obilježavanje	ergativno obilježavanje
A=S	A -ne

Osim toga, hindski ima i rascjep prouzročen opozicijom živo:neživo, koji djeluje između ergativnog i tripartitnog obilježavanja:

ŽIVOST

<i>neživo</i>	živo
ergativno obilježavanje	tripartitno obilježavanje
O=S	O-ko

2.5. Razlika objektne i neutralne konstrukcije u svjetlu hijerarhije prijelaznosti

Odnos među dvjema spomenutim konstrukcijama može se rasvijetliti iz perspektive koju nude Hopper i Thompsonova (1980: 251–96). Njihov se pristup fenomenu prijelaznosti razlikuje od tradicionalnog utoliko što taj fenomen ne smatraju dihotomijom, nego kontinuumom. Postojanje dvaju sudionika određene radnje za njih je tek jedna od brojnih komponenti kojima se mjeri stupanj prijelaznosti rečenice, a ne presudni čimbenik podjele na prijelazne i neprijelazne rečenice. Postoje jezici koji mogu mjeriti prijelaznost neprijelaznih rečenica tako da njihov jedini argument obilježavaju kao A ili kao O. Takvi se jezici u literaturi najčešće nazivaju aktivnima¹¹.

S druge strane, neki jezici imaju mogućnost da prijelazne rečenice tretiraju kao da se radi o neprijelaznima.¹²

11 Dixon (1998: 72–9) smatra da se u slučaju tzv. *aktivnih jezika* ne može govoriti o jedinstvenom obrascu, nego razlikuje jezike tipa *split-S* od jezika tipa *fluid-S*. Jezici tipa *split-S* dijele neprijelazne glagole na dvije skupine: jednu koja subjekt uvijek obilježava kao A i drugu koja subjekt uvijek obilježava kao O. U jezicima tipa *fluid-S* svaki subjekt neprijelaznog glagola S ima izbor između oznake za A ili oznake za O, tj. isti se neprijelazni subjekt S može obilježavati ponekad kao A, a ponekad kao O.

12 Tako Comrie (1979: 228) spominje *detransitivizaciju* u čakotskom jeziku. Taj jezik ima mogućnost inkorporacije objekta u predikatnu frazu, ako je taj objekt neživ i neodređen. Pritom prijelazni subjekt dolazi u nominativu, a ne u ergativu kao što je uobičajeno, a glagol dobiva sufiks koji je pokazatelj neprijelaznosti. Prema Hopperu i Thompsonovoj (1980: 257), takav objekt ima »nizak stupanj individuacije«, što je ujedno i pokazatelj niskog stupnja prijelaznosti rečenice. Čini se da se u čakotskom takav objekt uopće ne smatra objektom, jer se cijela rečenica tretira kao da ima samo jedan argument, tj. kao da je neprijelazna (A je postalo S, a

U nizu komponenti koje sudjeluju u određivanju stupnja prijelaznosti rečenice, a koje Hopper i Thompsonova smatraju ravnopravnima po važnosti komponenti broja sudionika, nabrojene su i neke koje se odnose na objekt. To su:

- 1) *Zahvaćenost objekta* – odnosi se na stupanj u kojem je objekt zahvaćen prijenosom radnje. Prijenos radnje s agensa na pacijens učinkovitiji je ako je objekt potpuno, a ne tek djelomično zahvaćen, tj. veći stupanj prijelaznosti ima rečenica »Popio sam mlijeko« od rečenice »Popio sam nešto mlijeka«.
- 2) *Individuacija objekta* – odnosi se na mjeru u kojoj je objekt radnje odvojen od vršitelja i od svoje vlastite pozadine. Radnja se učinkovitije prenosi na pacijens koji je živ, konkretan, u jednini, brojiv i određen nego na pacijens koji je neživ, apstraktan, u množini, nebrojiv i neodređen.

Hindski jezik bilježi razliku u stupnju individuacije objekta, što se odražava i na postojanje dviju različitih konstrukcija, objektne i neutralne. Ako je objekt određen i živ, bit će obilježen, a ako je neodređen i neživ, neće biti obilježen, pa će temeljem tog izbora proizići razlikovanje objektne od neutralne konstrukcije. Stupanj prijelaznosti neutralne konstrukcije (konstrukcija sa živim i određenim O) veći je od stupnja prijelaznosti objektne konstrukcije (konstrukcija s neživim i neodređenim O) u kojoj se redukcija prijelaznosti ogleda prvenstveno u činjenici da se u njoj glagol slaže s objektom. Iako, naravno, slaganje glagola s objektom ne reducira individuaciju objekta u onoj mjeri u kojoj to radi inkorporacija objekta u glagolsku frazu u čukotskom, ipak se ta pojava može promatrati iz istog kuta. Objekt koji ima postpoziciju *-ko* potpuno je individualiziran, tj. potpuno odvojen i od agensa i od svoje pozadine. Sa sigurnošću možemo tvrditi da je pacijens koji je živ i određen prihvatio prijelaz radnje koji je krenuo od agensa, dok za neživi i neodređeni pacijens ne možemo sa sigurnošću tvrditi da je učinkovito prihvatio prijelaz, pa čak ni to da se radi o »pravom« pacijensu, jer je nemogućnošću prihvatanja prijelaza radnje doveden u pitanje sam identitet pacijensa. Kako bismo uopće mogli određenu imensku frazu odrediti kao trpitelja radnje ako radnju ne može trpjeti?

2.6. Semantička priroda glagola i dativna konstrukcija

Pandharipande i Kachru (1977), te nešto kasnije Kachru (1987) analizirali su ergativnost u hindskome s pozicija relacijske gramatike. Njihova pretpostavka da hindski jezik nije dubinski nego samo površinski ergativan znači zapravo da hindski jezik ima morfološku, a ne sintaktičku ergativnost¹³, jer je s

---

O je postalo dijelom glagolske fraze). Ovakvu pojavu koju Comrie naziva detranzitivizacijom, Hopper i Thompsonova smatraju vrstom redukcije prijelaznosti.

13 Pod nazivom *morfološka* krije se zapravo *unutarrečenična* ergativnost, dok se pod nazivom *sintaktička* razumijeva *međurečenična* ergativnost.

Postoje četiri temeljna mehanizma obilježavanja jezgrenih sintaktičkih funkcija s pomoću kojih možemo iščitati morfološku ergativnost u određenom jeziku. To su: padežni nastavci, prepozicijske ili postpozicijske čestice, zamjeničke klitike na glavnom ili na pomoćnom glagolu i poredak riječi. Vidimo da se morfološka ergativnost ne odnosi samo na morfološke, nego i na

pozicija relacijske gramatike dubinska ergativnost sintaktičke, a površinska ergativnost morfološke naravi. Vrlo mali broj jezika pokazuje ergativne karakteristike u sintaksi, dok se na morfološkom planu one nešto češće javljaju.

Kachru međutim ide i dalje od toga, pa pored nepostojanja sintaktičke ergativnosti u hindskome, dovodi u pitanje i morfološku ergativnost oslanjajući se prvenstveno na distribuciju ergativnog pokazatelja koja u tom jeziku odudara od kanonske definicije. Ergativni obrazac u hindskome zapravo nije rezerviran samo za prijelazne glagole, nego ga mogu koristiti i neki neprijelazni, dok s druge strane neki prijelazni ne mogu. Zbog takve distribucije Kachru dovodi u pitanje postojanje površinske (morfološke) ergativnosti u hindskome, te ističe potrebu istraživanja eventualnog semantički utemeljenog obilježavanja¹⁴.

U hindskom jeziku doista postoji nekoliko neprijelaznih glagola koji tvore ergativnu konstrukciju u gotovim vremenima i načinima. To su *khā:snā* (kašljati), *chī:knā* (kihati), *thūknā* (pljuvati), *jhā:knā* (viriti) (Matišić 1996: 55). Kachru (1987: 223) toj skupini pribraja još i glagol *nahānā* (kupati se).

S druge strane, postoje prijelazni glagoli koji ne zahtijevaju ergativnu konstrukciju. Takvi su *lānā* (donijeti), *bhūlnā* (zaboraviti), *bolnā* (govoriti), *samajhnā* (razumjeti), *jītnā* (pobijediti), *ḍārna* (izgubiti), *baknā* (brbljati).

Spomenuti glagoli predstavljaju ipak vrlo malu skupinu da bi mogli poslužiti kao temelj generalizacije koja se odnosi na cjelinu glagolskog sustava. To su tek iznimke koje ne mijenjaju činjenicu da u hindskom jeziku ogromna većina prijelaznih glagola, preciznije, svi osim gore spomenutih, tvori ergativnu konstrukciju u gotovim vremenima i načinima. Jednako tako ni mala skupina neprijelaznih glagola koja se sastoji od svega četiri ili pet glagola ne može promijeniti činjenicu da ogromna većina, tj. svi ostali neprijelazni glagoli ne mogu nikada imati subjekt u ergativu.

Međutim, navedeni primjeri ipak upućuju na mogućnost da hindski jezik odredene skupine glagola tretira prema stupnju prijelaznosti njihova značenja, odnosno da je za neke glagole obilježavanje jezgrenih argumenata semantički, a ne sintaktički utemeljeno. Takvom mišljenju ide u prilog i postojanje skupine glagola koja tvori tzv. dativne rečenice, tj. rečenice u kojima je logički subjekt

---

sintaktičke mehanizme kao što je poredak riječi. Međutim, ona se iščitava na unutarrečeničnoj razini, za razliku od tzv. sintaktičke ergativnosti koja se iščitava na međurečeničnoj razini. Ukratko, za određeni jezik kažemo da ima ergativnu sintaksu ako u njemu postoje pravila koordinacije i/ili subordinacije koja S i O tretiraju na isti način, a A drukčije.

- 14 Dixon (1998: 23–35) razlikuje dvije alternativne metode obilježavanja glagolskih argumenata:
- 1) Sintaktički utemeljeno ili prototipsko obilježavanje. To je sintaktička strategija koja se veže uz prototipski semantički profil svakoga glagola. Tu se ubrajaju i akuzativni i ergativni sustavi.
  - 2) Semantički utemeljeno ili izravno obilježavanje. Ova strategija veže se uz semantička pravila koja izravno opisuju semantiku svake pojedine situacije uporabe. Jezici koji koriste ovu strategiju imaju i puno fluidnije gramatičke zahtjeve, a njihova se gramatička struktura ne može opisati nazivljem koje se koristi u opisu jezika sa sintaktički utemeljenim obilježavanjem. Međutim, kako su ta dva tipa obilježavanja idealizacije, u stvarnosti uvijek postoje jezici koji miješaju obje strategije. Kao primjer miješanog sustava, Dixon navodi jezike tipa *fluid-S* koji sintaktički, tj. prototipski obilježavaju argumente prijelaznih glagola, ali semantički, tj. izravno argumente neprijelaznih glagola.

u dativu. Takvi su denominativi: *ḍar honā* (bojati se), *khuṣī honā* (biti sretan), *āśā honā* (nadati se), *ummīd honā* (nadati se), *pasand honā* (svidati se), *āścary honā* (čuditi se), *afsos honā* (žaliti), *der honā* (zakasniti) itd.

Takav je i glagol *yād ānā* (sjećati se), kao i glagol *milnā* kada znači »dobiti«.

Primjeri:

- (9) *mujhe khuṣī hai*
 ja–kosi p. sreća–0 biti–3. sg. m. f.
 »meni je sreća« → Sretan sam.
- (10) *laRke ko ghar yād āyā*
 dječak–kosi p. kuća–0 sjećanje–doći–got. prip. vr. –m. sg.
 »dječaku je došlo sjećanje na kuću« → Dječak se sjetio kuće.
- (11) *Use ek nayā kām milā hai*
 on–kosi p. jedan nov posao sresti–got. sad. vr. –m. sg.
 »njega je susreo jedan novi posao« → On je dobio novi posao.

Ovom problemu možemo pristupiti na dva načina:

1. tražeći morfo–sintaktičko, tj. formalno objašnjenje
2. tražeći semantičko objašnjenje

Formalno je objašnjenje vrlo lako dati za sve denominativne glagole. Imenska fraza koja je sastavni dio složenoga glagola koji nazivamo denominativom, ponaša se kao njegov subjekt (S ako se radi o neprijelaznom glagolu, a A ako se radi o prijelaznom glagolu). To znači da će u složenom glagolu *yād ānā* koji doslovno znači »sjećanje doći«, imenica *yād* (sjećanje) uvijek biti S glagola *ānā* (doći), tako da će se u rečenici tipa (10) imenska fraza *laRke ko* javiti u ulozi indirektnog objekta koji znači smjer kretanja glagola *ānā*, koji se očito ponaša kao neprijelazni glagol kretanja i onda kada tvori složene glagole prijelaznog značenja.

Slično objašnjenje možemo ponuditi i za glagol *naukrī milnā*, »dobiti, naći posao«. U tom glagolskom izrazu će imenica *naukrī* (zaposlenje) uvijek biti A prijelaznog glagola *milnā* (susresti, dobiti), a to se najbolje vidi po tome što će glagol *milnā* uvijek imati oblike ženskog roda participa u odgovarajućim vremenima i načinima, slažući se uvijek s imenicom *naukrī* koja je ženskog roda, bez obzira na rod i broj imenske fraze koja dolazi u ulozi tzv. logičkog subjekta.

- (12) *Kyā use abhī tak naukrī nahī milī?*
 zar? on/ona–kosi p. do sada zaposlenje–0(f.) ne sresti–got. ptcp–f. sg.
 »Zar njega/nju zaposlenje do sada nije susrelo? «
 → »Zar on/ona dosad nije našao, –la zaposlenje?«

Vidimo da navedeni primjeri složenih denominativa imaju okamenjenu ili automatsku rekciju. Takve glagolske fraze odlikuje visok stupanj sintaktičke samodostatnosti, jer po sebi imaju već popunjeno mjesto namijenjeno za S ili A. Jedino preostalo mjesto koje može otvoriti takav složeni oblik jest mjesto objekta, indirektnog i/ili direktnog. To mjesto popunjava imenska fraza obilje-

žena postpozicijom *-ko*, kojom se u hindskom jeziku izriče dativni i akuzativni odnos.

Semantičko objašnjenje dativnih konstrukcija, jednako kao i ergativnih konstrukcija neprijelaznih glagola, te akuzativnih konstrukcija na području na kojem očekujemo ergativne, trebalo bi ponuditi na temelju analize stupnja prijelaznosti određenih semantičkih tipova glagola ili svakog pojedinoga glagola.

Među primjerima iznesenim u ovom tekstu lako je uočiti učestalost pojavljivanja semantičkog tipa glagola kojima se izražavaju određene emocije (svidanje, radost, nada, čuđenje, sreća). Svi spomenuti glagoli denominativi su na koje možemo primijeniti formalno opravdanje pojave dativne konstrukcije. Ipak, to formalno objašnjenje nije dostatno kada se želi odgovoriti na pitanje zašto baš glagoli kojima se izražavaju emocije imaju denominativnu tvorbu iz koje proizlazi dativna konstrukcija. Na to pitanje lakše je odgovoriti s pomoću ljestvice prijelaznosti – subjekt u dativu pokazatelj je niskog stupnja prijelaznosti glagola kojima se u hindskom jeziku izražavaju određene emocije. Primjeri sličnog tretmana ove skupine glagola mogu se pronaći i u nekim drugim jezicima. Tako u inguškom jeziku glagoli semantičkog tipa svidanja i opažanja imaju subjekt u dativu; u gruzijskom također, subjekt glagola opažanja uvijek je u dativu. Očito je da jezici koji prijelaznost tretiraju kao hijerarhijski određen fenomen, semantičke tipove svidanja i opažanja rangiraju vrlo nisko na ljestvici prijelaznosti.

Y. Kachru (1987: 224) smatra da je u hindskom jeziku potrebno izdvojiti cijeli kompleks obilježja za postavljanje ljestvice prijelaznosti na kojoj su neki glagoli kao potpuno prijelazni smješteni pri samom vrhu, a neki, kao posve neprijelazni pri dnu. Ta su obilježja: prisutnost objekta, živost, djelovanje i volja subjekta, dinamička priroda glagola i obilježavanje ergativnom postpozicijom *-ne*. Nijedno od ovih obilježja po sebi nije dovoljno za određivanje prijelaznosti u tom jeziku. Osim toga, velika većina glagola zauzima srednju poziciju, tj. prijelazni su u većoj ili manjoj mjeri. Ona navodi primjere glagola *paRhnā* (čitati), *socnā* (misliti) kao potpuno prijelazne, glagole *samajhnā* (razumjeti), *bhūlnā* (zaboraviti) kao manje prijelazne, a glagole *girnā* (pasti) i *bahnā* (plutati) kao potpuno neprijelazne.

2.7. Čimbenici rascjepa ergativnosti u hindskome jeziku

1) Glagolski vid

Pokazali smo kako u specifičnim uvjetima hindske gramatike funkcioniraju dvije vidske opozicije *perfektiv:neperfektiv* i *perfekt:neperfekt*. Za ergativnu rečeničnu konstrukciju relevantna je jedino posljednja opozicija *perfekt:neperfekt*. Opozicija *perfektiv:neperfektiv* ne može se dovesti u izravnu vezu s rascjepom ergativnosti. Svaki glagol, bilo perfektivan ili neperfektivan može tvoriti ergativnu konstrukciju, ali naravno, samo ako se javlja u onim vremenima i načinima koji se tvore od gotovog participa, tj. ako je izrazom i perfektnog (gotovog) vida.

Ergativni obrazac u hindskome jeziku vezuje se samo uz glagolski vid perfekta kojega je formalni pokazatelj oblik gotovog participa. U skladu s tim, er-

gativna se konstrukcija javlja u svim onima vremenima i načinima koji se tvore s pomoću tog oblika.

2) *Semantička priroda imenske fraze*

Opozicija *živo, određeno:neživo, neodređeno* našla je svoj sintaktički izraz u dvjema različitim konstrukcijama, objektnoj i neutralnoj. Razlika među njima ogleda se u obilježavanju objekta postpozicijom i u slaganju glagola. U skladu s time objektna je konstrukcija ergativna, a neutralna tripartitna.

3) *Semantika glagola*

Čak i ako prihvatimo mogućnost da prijelaznost nije dihotomija nego kontinuum koji se može stupnjevati, u hindskom ćemo jeziku naići na veliki broj glagola za koje s velikom sigurnošću možemo tvrditi da imaju visok ili nizak stupanj prijelaznosti, pa bi podjela među njima ponovo stvarala dihotomiju prijelaznost:neprijelaznost. Postoji ipak određeni broj glagola koji se u hindskome nalaze u sredini između prijelaznih i neprijelaznih. Za takve glagole mogli bismo tvrditi da svoj niži stupanj prijelaznosti iskazuju subjektom (A) u kosom padežu, ako se radi o prijelaznim glagolima, odnosno da svoj viši stupanj prijelaznosti iskazuju subjektom (S) u ergativu ako se radi o neprijelaznim glagolima. Pritom je jedan od glavnih pokazatelja u određivanju stupnja prijelaznosti glagola ergativni pokazatelj *-ne* koji stoji uz subjekte onih glagola koji imaju visok stupanj prijelaznosti čak i kada se ti glagoli sa semantičke točke gledišta mogu definirati kao neprijelazni. To može biti potvrda teze da glagoli koji nemaju objekt ne moraju biti rangirani na samom dnu hijerarhije prijelaznosti.

Riječ je ipak o malom broju vrlo zanimljivih primjera koji nam, budući da se radi o iznimkama, ne daju za pravo tvrditi da u hindskom jeziku nema jasno ocrtane opozicije prijelaznih i neprijelaznih glagola, nego da se prijelaznost tretira u stupnjevim. U skladu s tim, odbacujemo i mogućnost postojanja raspjeda izazvanog semantičkom prirodom glagola.

Literatura

- Andrews, A. 1985. The Major Functions of the Noun Phrase, u: Shopen, T. *Language Typology and Syntactic Description, vol. 3*; Cambridge: CUP.
- Comrie, B. 1976. *Aspect*. Cambridge: CUP.
- Comrie, B. 1979. Degrees of Ergativity: Some Chukchee evidence, u: Plank, *Ergativity*, str. 219–240.
- Comrie, B. 1989. *Language Universals and Linguistic Typology*, Chicago: The University of Chicago Press.
- DeLancey, S. 1981. An interpretation of split ergativity and related patterns. *Language* 57: 626–57.
- Dixon, R. M. W. 1979. Ergativity. *Language* 55: 59–138.
- Dixon, R. M. W. 1987. (ur.) *Studies in ergativity*. Amsterdam: North-Holland (*Lingua* 71).
- Dixon, R. M. W. 1998. *Ergativity*. Cambridge: CUP.
- Hagège, C. 1995. *Struktura jezika*. Prijevod i predgovor Vjekoslav Ćosić. Zagreb: Školska knjiga.
- Hopper, P. J., S. A. Thompson. 1980. Transitivity in grammar and discourse. *Language* 56: 251–99.

- Kachru, Y. 1987. Ergativity in Hindi-Urdu. *Lingua* 71: 223-38.
- Katičić, R. 1991. *Sintaksa hrvatskoga književnoga jezika*. Zagreb: HAZU i Globus.
- Klaiman, M. H. 1987. Mechanisms of ergativity in South Asia. *Lingua* 71: 61-103.
- Levanat-Peričić, M. 2003. Ergativnost kao arealni fenomen. *Suvremena lingvistika* 55-56: 37-60.
- Matasović, R. 2001. *Uvod u poredbenu lingvistiku*. Zagreb: Matica hrvatska.
- Matišić, Z. 1996. *Elementi hindske gramatike*. Zagreb: Ibis grafika.
- Nespital, H. 1996. (a) The Use of Non-Perfective Simple Verbs and of Perfective Verbal Expressions ('Compound Verbs) in New Indo-Aryan Languages – Grammatical, Lexical and Pragmatic Criteria for Their Selection, u Dieter B. Kopp (ur.), *Nānāvidhaikatā*. Festschrift fuer Hermann Berger, str. 184-202. Wiesbaden.
- Nespital, H. 1996. (b) Verbal Aspect in Indo-Aryan and Dravidian Languages. The Relation of Simple Verbs to Verbal Expressions ('Compound Verbs'). *Berliner Indologische Studien* (BIS), 9/10: 247-258. Berlin.
- Nespital, H. 1996. (c) *Dictionary of Hindi Verbs*. Allahabad: Lokbharti Prakashan.
- Pandharipande, R., Y. Kachru. 1977. Relational Grammar, Ergativity and Hindi-Urdu. *Lingua* 41: 217-238.
- Plank, F. (ur.) 1979. *Ergativity: towards a theory of grammatical relations*. London: Academic Press.
- Požizka, V. 1963. *Hindština, Hindī: Language Course*. Praha: Statni pedagogicke nakladatelstvi.

Aspect and ergativity in Hindī language

Hindi language belongs to the group of languages characterized by specific split-ergativity pattern caused by aspect. This paper primarily tries to light and explain connection between aspect and ergativity in Hindī starting from assumption that each one represents an independent phenomenon functioning on specific way in grammar of every single language. The purpose is to find out that aspect on which ergative construction is leaned in Hindī.

Although grammars and textbooks of Hindī mention two different types of ergative constructions, second part of this work considers an issue whether both of them are actually ergative, so that analyzes differences between them in the light of the nominal hierarchy (of animacy) and of the hierarchy of transitivity.

The research on ergativity and aspect in Hindī led to the question whether there are more than one split-conditioning factor and whether semantic nature of the verb and semantic nature of the NPs play important roles in Hindī split-ergativity pattern. This paper represents just an attempt to grasp whole complexity of such questions impose.

Ključne riječi: ergativnost, glagolski vid, hindski jezik
Key words: ergativity, aspect, Hindī language